

Kommunale Velfærdschefer – Beretning 2024

Indledning

Det er både en stor glæde og fornøjelse at byde så opvakt en forsamling af kommunale direktører og chefer velkommen til årsmøde igen. Med tanke på den travlhed, der præger vores dagligdag, tager jeg bestemt ikke jeres deltagelse for givet. Men faktum er, at vi faktisk har fuldt hus til årsmødet med mere end 180 deltagere. Det er fantastisk!

Og ja, vi har travlt til daglig, og det ser endda blot ud til at tage til de næste år. For især på de kommunale velfærdsområder er der reform-kø forude. Det specialiserede handicapområde, ældreplejen, sundhedsområdet jobcentre og professionsuddannelserne. Regeringen har fået travlt med at lægge udspil til rette på netop de områder, vi er optaget af.

Reformer, og hvordan vi sikrer kvalitet i dem til nytte og glæde for borgerne, ligger naturligvis også hovedbestyrelsen nær og er derfor valgt som tema for årsmødet. Vi burde nok have begyndt i mandag, for at nå omkring det hele, men i stedet har vi så pakket et tæt program til os i dag og i morgen, som vi håber, I vil synes om.

Ingen reformer uden medarbejdere og nye velfærds løsninger

Jeg vil gerne nærme mig temaet fra en lidt anden vinkel. For ingen reform nok så velment og veludført vil lykkes, hvis vi ikke også sikrer medarbejdere til at udføre velfærden fremover. Og alt tyder på, at der ikke vil være nok. Vi kommer i alle scenarier til at mangle mange medarbejdere. Og derfor skal vi også finde nye veje at levere velfærd på. Og nogen af de nye løsninger omfatter også digitale løsninger og AI.

Medarbejderne først: Den 5. juli i år kunne vi konstatere, at søgningen til de velfærdsrettede uddannelser som pædagog, lærer og socialrådgiver fortsætter med at falde – 6 pct i forhold til sidste år og hele 36 pct. set over de sidste ti år. Sygeplejeuddannelsen kunne i år lige holde skindet på næsen med en fremgang på 1 pct. – efter politiske trepartsforhandlinger, der gav historisk høje lønforhøjelser.

Omvendt steg det samlede ansørgertal for alle videregående uddannelser. Efter et større fald under og lige efter Corona, så er det samlede antal førsteprioritetsansøgninger steget 5 pct. fra 2022 til i år. Så hvor er det, der er gået galt for de velfærdsrettede områder?

Nogen mener, at det er de negative fortællinger, der længe har været omkring professionerne. Der mangler prestige i at arbejde med børn, ældre, udsatte. Andre synes, at det er lønnen som må være for lav.

Svaret blæser måske i vinden, men jeg tror, vi kan vi lære noget fx af Aarhus Kommune, der som et enligt fyrtårn er lykkedes i systematisk samarbejde med SOSU-Østjylland med at få ansøgere til at strømme til SOSU-uddannelsen. På det grundforløb som startede 1. maj 2024, havde SOSU Østjylland forventet, at der kom 66 nye elever. Men så viste det sig, at elevtallet kom op på 130 – altså mere end dobbelt så mange som forventet – som nu er i gang med uddannelsen til social- og sundhedsassistent eller social- og sundhedshjælper.

Både kommune og uddannelser tilskriver succes den flerårige samarbejde. Det lyder enkelt, men det ved vi godt, det ikke er. Det tager tid og kræfter. Og nu er regeringen så i gang med forhandlinger om en uddannelsesreform. Jeg håber, at forhandlerne husker erfaringerne fra Aarhus, for de fortæller også, hvor

vigtigt det er, at de studerende klædes meget bedre på til at komme ud i virkeligheden end i dag. Det er alt for mange, når vi kan se, at halvdelen af alle sosu-studerende falder fra uddannelsen. Derfor skal undervisningen i højere grad rettes mod virkeligheden og ikke mod en idealverden. Og derfor skal vi have flere praktikophold tidligt i uddannelserne, så man bliver fortrolig med kontakten til borgerne, der ikke altid opfører sig, som der står i lærebøgerne. Det er også en vigtig vej til at højne prestige og anseelse for fagene.

Nye digitale løsninger og velfærdsteknologi

Og så over til nye og digitale løsninger: Flere ansøgere, der også gennemfører uddannelserne, er nødvendigt men ikke tilstrækkeligt til at løse manglen på medarbejdere. Ikke med den demografiske udvikling, vi har snakket om i mange år, men som vi nu står midt i: Færre unge på vej ind og flere ældre medarbejdere på vej ud på pension. Og flere plejkrævende ældre og mennesker med handicap og psykisk sygdom. Vi får derfor også brug for nye redskaber, der kan hjælpe os til at finde nye måder at levere velfærd på. I morgen retter vi derfor hele formiddagen vores skarpeste LED-lys mod digitalisering, velfærdsteknologier og især den altoverskyggende, AI, som af og til forkyndes som vejen gennem alle trængsler.

Man kan måske godt føle sig lidt erfaringsramt som kommunal leder, når man hører om en ny dims, der vil løse alle problemer – og samtidig ser på den skæbne, som 40 højtprofilerede signaturprojekter har lidt – med god hjælp fra Datatilsynet. Men i morgen får vi se, om vores indre Jeronimus bliver gjort til skamme, når vi får besøg af professor Jan Damsgaard fra CBS, partner i Netcompany Thomas Rysgaard – med en fortid i KOMBIT – og så vores nye digitaliseringsminister Caroline Stage Olsen. Vi skal høre fra hende, om regeringen nu også er helt parat til at sætte en klar og tydelig dagsorden, der giver os mulighed for at finde nødvendige nye veje til velfærd.

Behovet for dialog om nye løsninger

En gruppe blandt os, som tydeligt har bemærket manglen på medarbejdere, er ældrecheferne. I en rundspørge fra Politiken i juli sagde de meget klart, at det vil blive nødvendigt at sænke forventningerne til ældreplejen i fremtiden, og det vil blive nødvendigt, at de ældre selv og deres pårørende tager mere over. Nødvendigt uanset, om flere optages og gennemfører uddannelserne og uanset, hvor meget AI, vi kan finde på.

Og det var altså chefer, der her erkendte, at vi ikke længere kan stikke hovedet i busken og trylle problemerne væk – uanset om vi øger udgifterne. Når embedsmænd når til den erkendelse, så fortjener de at blive lyttet til. Den slags udsagn stod ikke i lærebøgerne om budgetmaksimerende embedsmænd, da jeg sad på skolebænken.

Derfor var det også ærgerligt, at Ældresagen med det samme skød budbringeren ned: Problemerne er ældrechefernes egen skyld, for de har udsultet området og skræmt medarbejderne væk, og pårørende skal under ingen omstændigheder pålægges mere ansvar. Hvis det er svaret fra den store og vigtige forening, som Ældresagen er, så er det ærgerligt, for det får i hvert fald ikke problemerne til at fordufte. Lad os da tage dialogen i stedet for. Det gør vi jo allerede i kommunerne, hvor kommunalpolitikere, foreninger og ældre for længst har sat gang i lokale snakker om fremtidens ældrepleje. Min egen erfaring er, at det går rigtig godt lokalt også med Ældresagen, og de ældre selv tager imod robotstøvsugning, skærmbesøg og

pilleroboter med stort ansvar og forståelse. Det viste Danske Ældreråd også, da jeg holdt oplæg for dem på deres årsmøde.

Men Ældresagen mente, at når ældrecheferne sagde, som de gjorde, så viste det blot tydeligt behovet for at flytte ansvaret væk fra kommunerne. Og det skrev de så i et åbent brev til regeringen sammen med Danske Patienter og Dansk Handicapforbund: Flyt ansvaret for pleje og omsorg væk fra kommunerne for der mangler sammenhæng, og det går ud over borgerne. Morten Freil fra Danske Patienter: "Vi ser i udpræget grad kassetænkning, hvor kommuner og regioner ikke kan samarbejde."

Og brevet blev behandlet i Politiken, og der var en artikel med et eksempel fra virkeligheden på det manglende samarbejde. Det handlede om en kvinde, Anette Søndergaard på 51 år med sklerose, som fortalte om, hvordan det kateter, som kommunen havde bevilget hende, var kortere og stivere og dermed langt dårligere, end det som sygehuset havde givet hende før og anbefalet brug af.

Jeg har stor respekt for Anette Søndergaards oplevelse, og historien er helt sikkert reel. Men reelt er det ikke et eksempel på manglende samarbejde. Tværtimod. Det er jo nemlig sådan, at kommunerne køber katetre gennem store udbud, bedst og billigst. Og så ender vi med én slags kateter. Det underlige er, at regionerne, som skal følge de samme udbudsregler, ender med andre katetre åbenbart af en bedre slags. Den undren førte for nogle år siden kommuner til at undersøge mysteriet sammen. Det, der viste sig, var, at det så ud til, at producenterne dumpede priserne på gode katetre, når de gav tilbud til regionerne, men ikke når de gav tilbud til kommunerne. Mistanken lå lige for – at producenterne solgte billigt til sygehuse, så patienterne blev "hooked", og derefter så skulle presse hjemkommunen til at købe dyrere ind.

Jeg husker endda, at kommuner og region samarbejdede og i fællesskab undersøgte mulighederne for et fælles udbud, så kommunerne også kunne få fordel af billige tilbud, men det stødte på lovgrund.

Så det var altså ikke et eksempel på manglende samarbejde. Det var et eksempel på samarbejde, der blokeres af regler fra Folketinget. Og så er der altså også et større billede, som helt mangler i artiklen. Langt, langt de fleste patientforløb går jo godt. Det kunne foreningerne og artiklen også have fokuseret på.

Lokalt er det heldigvis svært at genfinde retorikken fra Københavns hovedkvarterer

Afslutningsvist vil jeg gerne sige, at det på den ene side gør indtryk og gør mig trist, når tre så store og vigtige organisationer går sammen om at ønske sig væk fra kommunerne. Det må og skal give stof til eftertanke og anledning til, at vi rækker ud – også som ledere. På den anden side – og lige så tydeligt – vil jeg også gerne sige, at jeg har meget svært ved at genfinde deres meget hårde kritik i vores daglige lokale samarbejde med de samme foreninger og de mennesker, som de repræsenterer. Tværtimod ser vi oftest et tæt og fortroligt samarbejde lokalt, som er langt fra retorikken i det åbne brev.

Om kort tid kan vi se frem til, at ældreloven og tilhørende love vedtages af Folketinget, og vi skal nok få den til at gro. Det er værd at glæde sig over, at vi får styrket kontinuiteten i plejen med små faste teams, og at der følger implementeringsstøtte med, for vores ledere og medarbejdere står overfor en kæmpe kulturforandring.

Og om endnu kortere tid kan vi byde velkommen til ældreminister Mette Kiergaard. Jeg håber, at regeringen lykkes helt frem til lovens vedtagelse med at stå ved ønsket om, at medarbejderne skal have tid til kerneopgaven, og at hun derfor vil fortælle to ting, som vi i Kommunale Velfærdschefer har påpeget behovet for i vores høringsvar:

For det første, at vi i det endelige lovforslag vil se, at visitationen reelt forenkles – og mere overlades til faktisk forvaltningsvirksomhed. Vi deler helt lovforslagets intention om at mindske kontrollen og udvise større tillid til det daglige samarbejde mellem den ældre og medarbejderen. På den anden side har vi som ledere et hensyn til de samme medarbejders trivsel. For det må ikke blive medarbejderne, som fanges i krydspres mellem borgernes forventninger og de kommunale rammer. Der skal være god plads til ledelse i de små teams og kommunal økonomistyring af området. Og begge dele lover vi som forening at følge nøje med i.

For det andet, håber jeg, at ældreministeren vil fortælle, at hun er yderst opmærksom på, at der ikke må gå mus i løftet om et forenklet tilsyn. Når man læser lovforslaget, kan det se ud til, at hun skal ud og bede i mange ministerielle kirker, før hun kan levere en reel forenkling. Kære ældreminister, hold nu fast i, at det samlede tidsforbrug, ledere og medarbejdere anvender på de mange tilsynsområder, altså skal ned, sammen med den fejlfindingskultur, vi har oplevet for længe. Læringsperspektivet i tilsynet skal op. Det er sådan, kvalitet skabes.

Og hvis det nu ikke var Mette Kierkgaard men i stedet "Mette Kinderæg", vi får besøg af, vil jeg for det tredje meget gerne høre hende sige, at hun også lige har aftalt med sundhedsministeren, at den akutte sygepleje naturligvis skal forblive sammen med sygeplejen i de små faste teams i kommunerne. Intet andet giver mening. Vi har allerede forudsagt det i flere medier, at hvis akutsygeplejen fjernes, så bliver den i bedste fald oprettet igen ad bagvejen ud af hensyn til sammenhæng i de ældres forløb. Og hvis ikke, risikerer vi i værste fald ikke blot at bygge nye søjler men grave dybe skyttegrave mellem kommune og region, hvor vi dagligt kan råbe til hinanden om hvis ansvar, det nu er. Og ønsker ældreministeren hjælp, så leverer vi gerne argumenter og eksempler, hun kan tage med til sundhedsministeren.

Når sygehusene overtager den nære sundhed, forsvinder sundhedspolitikken fra byrådene

Og det leder mig over til sundhedsreformen, som regeringen er kommet med forslag til, og hvem der er, der kommer til at opleve kvaliteten i den? I første omgang bliver det næppe vores byråd, for de vil få svært ved at sig selv som en del af sundhedsvæsenet fremover, hvis så mange nære sundhedsydelse løftes ud af det kommunalpolitiske beslutningsrum og op i overordnede sundhedsråd. Det ser til gengæld ud til, at sygehusperspektivet vil opleve kvalitetsløftet, når kædetrækket er på plads omkring indlæggelser og udskrivninger. Om der så ikke længere vil komme artikler i medierne om manglende samarbejde i sundhedsvæsenet er jeg nok mindre sikker på, men det skal naturligvis ikke afholde os fra at tage ledelsesopgaverne på os – hver især og i forening. Vi vil gøre vores til, at de nye sundhedsråd bevarer jordforbindelsen til vores kommunalpolitikere, og vi fortsat skaber sammenhæng for patienter og borgere. Og indholdet i en bebudet folkesundhedslov ser vi også frem til at lære at kende.

Og så er der lægerne. Jeg synes faktisk, at der ser ud til at være mange gode kvalitetstakter i reformen med gulerødder til læger, som vil nærme sig de områder, hvor de syge bor. Men vi skal nok vente og se, om flertallet af læger, i stedet for gulerødder ser en kamel for sig, som de vil betakke sig for at sluge.

Så hvordan skal borgerne ende med at opleve mere kvalitet, og hvordan skal vi gå til arbejdet, for at det sker? Det vil vi vide meget mere om, når vi er færdig med eftermiddagen. Vi indleder med en paneldebat om kvalitet på tværs af områder og reformer. Og derefter vil Jesper Fisker lægge op til en særskilt sundhedsdiskussion. Jeg ved ikke, om det vil lykkes at rede alle tråde ud, men jeg er sikker på, at rækken af kvalificerede debattører, vi har samlet, vil give os de bedste muligheder for at finde den røde kvalitetstråd, når vi skal hjem og omsætte reformerne til virkelighed.

Hvis besparelserne bliver for stramme, kan det blive svært at realisere de gode intentioner på beskæftigelsesområdet

Det er ikke kun sundhedsområdet, vi som forening har søgt at præge med sund fornuft. Det har vi som Kommunale Velfærdschefer også gjort på beskæftigelsesområdet. Og glædeligvis ser det her ud til at den sunde fornuft kan gå hen og dominere en kommende reform. Optakten manglede ganske vist ikke urimelige og løse påstande, når man i regeringsgrundlaget kunne man læse, at jobcentrene havde frataget de ledige deres værdighed. De skulle derfor rykke direkte i fængsel. Altså jobcentrene. Og Jørgen Grønnegaard, som vi skal møde i morgen, kaldte det i Mandag Morgen for politisk kynisme og naivitet.

Men så fik ekspertudvalget lov at trække et spørgsmålskort, og der stod, at en grundig analyse dokumenterede, at borgerne er ganske tilfredse med den hjælp, de modtager fra medarbejdere i jobcentrene. Det er i stedet for den omfattende målgruppeopdeling, de mange ydelsesniveauer, og den stærke procesregulering med aftaler og tilbud til tiden, vi skal gøre op med. Det kan noget, når rigets dygtigste hoveder siger det, som vi andre i årevis ikke har kunnet trænge igennem med. Og det er sagt i glæde. For rapporten er jo blevet godt modtaget af de politiske partier, og derudover har vi som forening også et tæt samarbejde med Arbejdsmarkedsstyrelsen, som jeg oplever helt på faglighedens side. Styrelsen har endda været venlige for nylig og mindet flere af os om, at rettidighed i den gammeldags forstand fortsat gælder. Og det kan jo godt være en vigtig pointe lige netop nu i disse forhandlingsdage.

Men, men, men prisen for at bevare og endda frisætte store dele af beskæftigelsesindsatsen i kommunerne ser ud til at kunne blive høj, og jeg tænker, at det vi nok mest er optaget af er, om vi nu også får råd til alle de gode intentioner om individuelt tilrettelagte forløb, hvis vi samtidig skal spare 3 mia.kr. Det kan hurtigt blive til en pyrrhussejr – og især for borgerne, hvis vi ikke får penge til indsatserne, når vi kører fra start. Det kommer til at kræve en kæmpeledelsesindsats af os for at styre forandringerne til mål, både sådan at vores medarbejdere og ledere er trygge og klar til at udfolde deres frisatte faglighed sammen med borgerne – uden at udgifterne til individuelt konkrete forløb bliver dyrere end hotel på Rådhuspladsen. Og på vores anden side, skal vi også understøtte, at de kommunale beskæftigelsesudvalg føler, at de nu får greb om tøjlerne og formulerer en lokalforankret beskæftigelsesindsats, både til nytte for dem tæt på arbejdsmarkedet, men også for dem længere væk.

Værdighed er også at være med i arbejdsfællesskabet

De mennesker – de omkring 9-10.000, som er allerlængst væk fra arbejdsmarkedet skal ifølge regeringsgrundlaget sikres mere værdighed. Den nye socialminister Sophie Hæstorp Andersen har allerede været ude at sige, at det bliver en af hendes første opgaver. Den opgave bidrager vi naturligvis meget gerne til at bringe i mål. For de udsattes skyld. For ingen kan være uenig i, at de mest udsatte har bedst af "en bredt funderet indsats med afsæt i det enkelte menneskes konkrete udfordringer", som det er formuleret i regeringsgrundlaget. Her bidrager vi gerne med vores praktiske viden. Fx den at mange udsatte finder stor værdighed i at kunne varetage et fleksjob på få timer eller ved at bruge det sociale frikort. Der er stor værdighed – og mental sundhed også – i at være en del af et arbejdsfællesskab. Desværre er ministeren blevet forhindret og har meldt afbud. Jeg håber, det er på grund af arbejde. Men heldigvis har direktør i Social- og Boligstyrelsen Ellen Klarskov Lauritsen sagt ja til at træde til i hendes sted. Det er så relevant lige nu, for der er store forandringer på vej i Styrelsen, som er en af vores forenings allernærmeste statslige samarbejdspartnere. Ellen har lovet at dele og drøfte sine overvejelser om, hvilke greb der skal til for at vi

sammen kan skabe sammenhæng på tværs både mellem social og beskæftigelse, social og uddannelse og social og bolig – med borgeren ved roret. Og jeg satser på, at denne forsamling gerne vil give hende kvalitative ideer med hjem at gruble på.

Det er meget spændende tider, vi går i møde, og jeg ved, at vi er klar til arbejdet. Jeg ved også godt, at vi ikke får afsluttet reformarbejdet på årsmødet. Jeg tør endda love, at vi ikke engang får afsluttet begyndelsen. Men sammen får vi forhåbentlig forberedt os lidt på opgaverne foran os – forhåbentlig til glæde for de borgere, vi er til for.

Velkommen til årsmøde!